

Mgr. art. Mikuláš Škuta

Oponentský posudok habilitačnej práce Mgr. art. Magdalény Bajuszovej, ArtD.
k žiadosti o udelenie titulu docent v odbore Hudobné umenie.

Názov habilitačnej práce:

CD nahrávka - Štefan Németh Šamorínsky: Complet Works for Piano

Mgr. art. Magdaléna Bajuszová, ArtD. predkladá v habilitačnom spise rozsiahlu dokumentáciu svojej umeleckej činnosti. Táto dokumentácia len potvrdzuje fakt, že predkladateľka je už známou koncertnou umelkyňou a vyhľadávanou, uznávanou pedagogičkou. Jej široký koncertný repertoár zahŕňa diela klasicizmu, romantizmu, dvadsiateho storočia a v neposlednom rade diela slovenských autorov. Skladby ako Rachmaninovova Sonáta b mol, Bartókova Sonáta pre dva klavíry a bicie nástroje či Beethovenov Klavírny koncert Es dur - ale aj ďalšie diela Schumanna, Brahmsa, Schönberga atď. - patria k vrcholu koncertných programov klavírnych recitálov.

Magdaléna Bajuszová je aj vynikajúcou komornou hráčkou. To potvrdzuje aj jej dlhoročná spolupráca s dnes asi najvýraznejšou slovenskou huslistickou osobnosťou Milanom Paľom, ale aj ďalšie koncerty alebo nahrávky s Jurajom Čižmarovičom, Jánom Slávikom, Boženou Ferancovou...

Jej zanieteny prístup k dielam slovenských skladateľov by mal byť príkladom pre každého slovenského klaviristu. V koncertnom repertoári Mgr. art. Magdalény Bajuszovej sa pravidelne objavujú mená ako Ilja Zeljenka, Jozef Kolkovič, Lucia Papanetzová a mená mnohých ďalších slovenských skladateľov: umelkyňa je okrem iného jednou zo štyroch klaviristov, ktorí realizovali výnimočný projekt "Kvintové Variácie slovenských skladateľov", zahŕňajúci diela štyridsiatichštyroch autorov.

Okrem koncertnej a pedagogickej činnosti je Mgr. art. Magdaléna Bajuszová, ArtD. aktívnou organizátorkou či spoluorganizátorkou vysoko hodnotných hudobných podujatí, zastupujúc Spolok koncertných umelcov alebo obč. združenie "Albrechtina" (viac ako štyridsať projektov).

Ale v prípade Mgr. art. Magdalény Bajuszovej, ArtD. by bolo zavádzajúce hovoriť o číslach, o počte koncertov, o počte premiérových uvedených diel, keď - ako u každého umelca - najdôležitejší je samotný umelecký výkon.

Môj prvý kontakt s umením Bajuszovej bola nahrávka "Nine Preludes for Piano" Jozefa Kolkoviča z roku 2007. Nasledovali Kvintové variácie slovenských skladateľov (opäť rok nahrávky 2007, vydané v roku 2011), jej recitál na BHS 2009, recitál s Milanom Paľom - BHS 2011, Beethovenov 5. klavírny koncert so Slovenskou filharmóniou (zo záznamu). Vo vytvorení obrazu o umelkyni, ktorá neúnavne študuje metodiku tých najväčších pedagógov či interpretov a získané vedomosti prenáša do svojej hry - do svojho umenia, mi pomohli aj osobné rozhovory - dlhšie či kratšie.

Všetky tieto poznatky a skúsenosti len potvrdili, že Mgr. art. Magdaléna Bajuszová, ArtD. je ozajstnou umelkyňou. Keď si prečítame recenzie na jej výkony, vytvoríme si jednotný názor so spoločným menovateľom: klaviristka s maximálnou precizitou, krásnym tónom, štýlovým "vkusom" a so schopnosťou tvorivo pracovať so

štruktúrou skladieb. Bajuszová nič nenechá na náhodu, a robí to na takej vysokej úrovni, že poslucháč má dojem spontánneho muzicírovania.

CD nahrávka - Štefan Németh Šamorínsky: Complet Works for Piano len potvrdila umelkynine vyššie uvedené danosti a jej maximálne profesionálny prístup.

Nie je ani možné zvlášť hodnotiť interpretáciu každej skladby, lebo Bajuszovej výkon - ako vždy - je až neuveriteľne vyrovnaný. Preto si dovoľím len spomenúť niektoré bezchybné umelecké "riešenia", ktoré poslucháča sprevádzajú počas celej nahrávky a ktoré s pokorou slúžia hudobnému textu:

1. artikulácia: možno najzreteľnejšie je ju možné sledovať v "Capricciu". Náhle zmeny nonlegátových pasáží v kontraste s akordickými melódiami sú až do posledného hlasu analyzované. Táto kompozičná "hra" (pripomínajúca neskoršie Skrjabinove skladby) nás sprevádza prakticky počas celej skladby a klaviristka vždy odhadne najoptimálnejšiu dynamiku a farebnosť nonlegát, ukáže vnútorné hlasy, ktoré sú pre dané pasáže najpodstatnejšie, vzápätí ich napojí na legátovú melódiu s pohyblivým harmonickým, niekedy polyfonickým sprievodom. Výrazový kontrast medzi rôznymi úsekmi je do maximálnej miery využitý práve aj vďaka perfektnej artikulácii.

2. farby: Bajuszovej schopnosť "zafarbit" pasáže, akordy, nájsť tie najoptimálnejšie zafarbenia akordov, hlasov či pomer medzi kantilénami a sprievodmi nás sprevádza počas celého Némethovho diela. Klaviristka má aj v tých najrýchlejších pasážach pod kontrolou farbu, dynamickú rozvrstvenosť akordov. To isté môžeme povedať napr. aj o arpeggiach, ale aj všeobecne o farebnej rovnováhe celej klaviatúry. Vďaka tejto "kontrolovanej" farebnosti má poslucháč pocit čistoty, prehľadnosti a pocit poriadku.

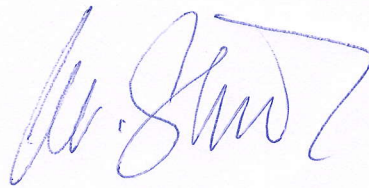
3. rytmus: je ďalšou devízou pianistky. Tu si dovoľím pripomenúť aj nahrávku Kolkovičových prelúdií, kde rovnako ako v niektorých skladbách (hlavne Capricciu a v Toccate) Németha - Šamorínskeho rytmická zložka hrá dôležitú, ba priam prvoradú úlohu. Kafenda hovorieval svojim žiakom: "Samotný rytmus neexistuje. Rytmus musí interpret vytvoriť!" A tu vôbec nemyslel len na čisté, pravidelné hranie. Aj presné hranie môže byť nudné, keď ho interpret neoživí. Bajuszová vie manipulovať s rytmami, vie sa s nimi hrať a rozumie tomu, kedy a do akej miery ich musí podčiarknúť alebo schovať. Popri spomenutých dvoch skladbách sú pre mňa úvodné takty Sonáty asi najlepším príkladom na majstrovské dávkovanie rytmu či pulzu. Nejde tu o pulzujúci, monotónny rytmus, ale o dlhú, akordickú frázu "Maestoso". Vďaka tomu, že umelkyňa s jedinečnou presnosťou vie odhadnúť a umiestniť tieto akordy v čase, získava úvodná fráza neuveriteľný ťah a plynulosť.

4. zmysel pre agogiku: do istej miery je totožný so zmyslom pre rytmus. Obe hudobné zložky potrebujú zdravý - nie sentimentálny, patetický a nie príliš strohý - odhad správne umiestniť tóny, pauzy, arpeggiové akordy, správne odhadnúť ritardandá či accelerandá a to všetko v danej časovej línii kompozície. Je to opäť schopnosť, ktorá je spojená s pokorou dosiahnuť optimálnosť v podaní skladby. Azda jediný bod v interpretácii Bajuszovej, kde som na pár sekúnd musel začať rozmýšľať - aj to len pri dvoch, troch rýchlejších pasážach v Slovak Rhapsody alebo v Toccate - či milisekundové zdržanie pred skokom spôsobila snaha dosiahnuť dokonalú čistotu po zvukovo mohutnejších pasážach, alebo to bolo v záujme čistej, bezchybnej intonácie (tj. bez preklepu). Nakoľko je ale klaviristka typom umelca, ktorý nemá žiadne technické obmedzenia, nič nenechá na náhodu, a verím, že v záujme korektnej interpretácie neobetuje z hudobného toku ani milisekundu, usúdil som, že v tomto jedinečnom prípade ide o subjektívny názor, ktorý sa výnimočne líši od môjho.

Opačným a pre mňa najkrajším príkladom je Romanca, kde dávkovanie agogiky pri zložitých, až skriabinovských harmóniách nás opäť presvedčí o tom, že Magdaléna Bajuszová nie je len vynikajúcou odborníčkou, ale aj ojedinelou umelkyňou.

Mgr. art. Magdaléna Bajuszová, ArtD. je jednou z osobností v slovenskom hudobnom živote, ktoré s úctou a pokorou venujú svoj čas umeniu, hudbe a vyplývajú z toho aj pedagogike. Jej umelecké výkony patria k vrcholu koncertného umenia na Slovensku, jej oddanosť k metodike klavírnej hry je príkladná. Z týchto dôvodov odporúčam Vedeckej a umeleckej rade HTF VŠMU udeliť Mgr. art. Magdaléne Bajuszovej, ArtD. umelecko - pedagogický titul "docent".

v Eliášovciach, 17. decembra 2015

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'M. J. ...', written in a cursive style.